

bodem mogel dalje delati. Z zadnjo desetico, katero dajem vbogaime, pa preredom iz bratovske ljubezni svoje dve revni in bolehnii sestri, ki si nič prislužiti ne morete. Kralju so bili potroški kmetičevega zaslužeka tako všeč, da ga bogato obdaruje. Ta dar pa je tudi kmetiču podlaga lepše prihodnosti. Postal je vsled umnega gospodarenja premožen mož, in vsi, ki so ga poznali, so ga zelo čislali.

Kdor starše hvaležno spoštuje,
Sam srečo obilno si kuje.

Rodoľub Podratitovski.

Ogled po šolskem svetu.

Iz Idrije. Ker sem toliko o pisnih zvezkih tožil, bode me morda kdo zavernil s tem, da mi Greinerjeve in Pokornitove pisne knjižice v zgled stavi. Kakor so ti zvezki izvrstni, ker imajo lep, terden papir, čedne predpise, polegne čerte, vendar so za rabo v ljudskih šolah manj pripravi, toda bolj pa za zasebno in domače poučevanje. Učenec ravna se po tih zvezkih mora prvo predpisno versto po strani, 8 do 10 krat prepisovati, kar je učencem večkrat predolgočasno delo, ker jih veseli le sprememba. Ako učitelj pri rabi teh zvezkov ne kaže na tabli izpeljave čerk in njih vezave v zloge in besede, bodo otroci to predpisno versto napak posnemali, morda v vsaki poslednji versti. Ker pa mora učitelj v ljudskih šolah v sleherni uri na šolski tabli razlagati in predpisovati, torej je vsaki lepopisni zgled v pisnih knjigah nekako odveč, ker otroka dostikrat zapelje, da ga le mehanično prav ali neprav posnema in za učiteljevo razkladanje na tabli se dostikrat ne zmeni. Le, kjer je velika različenost med učenci, so taki zvezki dobri, da morejo po njih zmožnostih v različnih zvezkih pisati. Tudi notranja oprava teh zvezkov ne bo morda vsem vstrezala. V Greinerjevih zvezkih je sim ter tje pisna lega nekoliko zelo nagnjena in pri latinskem pisanju so nekatere čerke po podobi in načinu nemških čerk zavite, kar je zoper pravi značaj latinskega pisanja. Sicer so pa zgledni spisi v Greinerjevih zvezkih tako lični, da bi jih posebno učitelj ljudskih šol pri svojem poduku v marsičem moral posnemati.

Čedne, proste in naravno zložene, lahko izpeljive oblike, naravna, neposiljena vezava posamnih čert in čerk, obilost tankih (lasnih) potegljajev, kar vse tudi hitropis pospešuje — vse to kinča Greinerjeve zvezke. — Pokornitovi zvezki so zlasti za vaje v lepopisju pripravi; manj se priporočajo za hitropisje. Predpisi ali lepopisni zgledi so prav krasni in razodevajo pravi znak latinščine. Lega pisa je nekoliko zelo stoječa, in oblike so za male otroke pretežke. Široka linijatura v teh zvezkih in obilo praznega prostora je menda za to, da se več zvezkov popiše. (?) Pretresovaje Greinerjeve in Pokornitove zvezke našli smo torej v obeh nekaj pomanjkljivega pa tudi marsikako

dobro zernice, katero se pri lepo- in hitropisnem poduku z vspehom more porabiti. Naj bolj pa so nam vstrezali Levčevi „lepopisni zgledi“, zlasti „slovenski“. Ne samo lepa oblika posamnih čerk in čert in njih čedna, ročna, za hitropisje vgodna izpeljava, ampak posebno tudi temeljito razkladanje obstojnih delov pisnih čert in njih skladba v čerkine celote in izvrstni način (amerikanski), po katerem se učenec lepo- in hitropisja ob enem uči — vse to so lepe prednosti teh „lepopisnih zgledov.“ Slehernemu slovenskemu učitelju so ti lepopisni zgledi zelo potrebni, če si hoče lep način lepopisnega poduka prisvojiti i svoje učence pravilnega slovenskega rokopiša naučiti, a ne jim siliti svojih lastnih, večkrat nepravilnih i napčnih oblik. Le škoda, da je vvod, ki tem zgledom v pojasnjevanje stoji na čelu, težko razumljiv i v nekaki okorni slovenščini.

V lanskem sporočilu Šentjakobske glavne šole v Ljubljani sem bral o polegkih čertah (Lagelinien), ktere je g. Belar pri lepopisnem poduku priporočal. Ta stvar se je pretresovala pri 3. odborovi seji učiteljskega društva. Priporočalo se je, da bi imeli pisni zvezki tiskane polegne čerte, in dokler se to ne zgodi, naj se to nadomestuje s svinčnikom. To učitelju obilo časa vzame, učenci pa ne znajo čedno prečrtati, in verh tega take debele s svinčnikom narisane čerte kazijo pis.

Tanke tiskane čerte bi bile sicer koristne, a pomagamo si lahko z drugim pripomočkom, kterega je idrijski učitelj, g. Stegnar, že pred neki leti v našo šolo vpeljal.

To je namreč podkladek s polegnimi čertami (Faulenzer mit Lagelinien). Kakor so navadni podkladki z ležečimi čertami boljši mimo debelo tiskanih čert v naših „diktandah“, tako so tudi taki podkladki s polegnimi čertami primernejši, kakor tiskane polegne čerte po pisnih zvezkih. Otroku potrebuje take podkladke le toliko časa, dokler pri pisanji ne zadobi stalne lege. Če je pa učenec vedno primoran, rabiti pisne zvezke s tiskanimi polegnimi čertami, nadlegujejo i ovirajo ga te čerte prav pogostoma v urnem pisanji. Kdor tedaj korist polegkih čert spozná, rabi naj omenjene podkladke *), ker so boljši od tiskanih polegkih čert.

(Prih. dalje.)

Iz Černomlja. V dopisu iz Gorenškega od 1. junija se čudi g. dopisnik, da toliko učiteljev, kakor je nas, ne dobi več in bolj tehtnih vzrokov zarad zanikernega šolskega obiskovanja, kakor smo jih ravno mi omenili. — Mislili smo, da jih bode on dokaj naštel, pa le dva je povedal, ki sta za nas „null und nichtig“, tedaj neveljavna. — Šolski obisk in napredek nič ne zaderžujejo naše uradnije, kajti pri nas pišejo gg. uradniki nemško in slovensko, slovenska pisma sprejemajo, in tudi po šolah se nemško podučuje, kjer občine to zahtevajo; tudi duhovščina ni temu pri nas kar nič kriva, ker pri nas je še vse pri starem, razun da imamo namesto dekana okrajnega poglavarja kot šolskega nadzornika. Kako je pri vas, nam ni znano in nas to tudi ne briga, sej mislimo, da ste vendar videli, da smo mi

*) Take podkladke rabijo tudi pri sv. Jakobu v Ljubljani. Kdor jih želi na zgled dobiti, rado se mu postreže.

govorili le o svojem šolskem okraji, da pa mi za naš okraj bolje vemo ko vi, nam ne bote zamerili. To si pa tudi lahko mislite, da se učitelji ne bomo vtikali v uradniške reči; kar je še tu pomanjkljivega, naj tisti popravijo, ki imajo o tem pravico govoriti. Ljudski učitelji ne bomo pisarnic predruščili, če jih vlada ne bo; zatoorej se pa tudi nismo o tem pomenkovali, in se nismo nikogar bali, in ako bi se bili tudi na druge okraje ozirali. G. dopisnik! tu niste prave zadeli, akoravno ste mislili. Kar zadene „Pr. Slovnico“, prav dobro sami vemo, da v pravih rokah, t. j. v dobri glavi dober sad rodi; tudi mi smo jo pregledali, ne le, kako je vezana, ampak tudi kako je pisana, sicer bi ne bili mogli o njej nič omeniti; toda mi nismo imeli učitelja pred očmi, ampak učence. Mi tudi prav dobro vemo, da gola pravila se učiti je prazno slamo mlatiti; kaj pa mi želimo, vam je gotovo čisto neznano, tedaj bi bili kaj pametno storili, ako bi bili vgodnega časa počakali. G. izdatelj imenovane „Slovnice“ je sam omenil, da se mora zraven nje še tudi Janežičev „Sprachbuch“ ali ktera druga sl. Slovnica pri podučevanju rabiti; zakaj bi pa tedaj tudi mi svoje želje ne smeli povedati?

O d b o r

okrajnega učiteljskega društva.

Iz Černomlja. (Konec.) G. J. Kolbezen, posestnik v Černomlju: Znano je, da storé posli velik del celote pri delu. Posle moramo drago plačevati, pa nimamo zaželenega dobička. Imajo slabo navado, da iz službe stopajo, kedar je naj več dela, postava pa veli, da naj se o božiču ali o novem letu menjujejo. Veliko jih o božiču v službo stopi, da se čez zimo preživé, o svetem Jurji grejo pa iz službe, da potem nadničijo in se gostijo, kakor je bilo že omenjeno. Gospodje učitelji, ki imate priliko pogovarjati se z občanami o različnih zadevah, razglašajte tudi to postavo, da bode ta slaba, škodljiva navada pri poslih postavno nehala. Drevesce se da upogniti, drevo ne več. Vi gospodje učitelji imate tudi zrežati drevesca (otroke), ki se dajo še upogovati, njih serca so mehka, polagajte jim tedaj med drugim tudi prav živo na serce, da naj ne bodo drevoderci. Glejte, kaj se je meni zgodilo! Zasadil sem murbe, prišel je pa hudoben človek, in mi jih spodrezoval, da so se posušile. Enkrat zadenem na starčka pri tem delu, ga prašam, zakaj mi to dela, in on hladno odgovori: „Čemu bo pa rastle to nepotrebno drevje tukaj pri njivah“? Taki so ljudje. Ne vejo, čemu je murba. Koliko revnih vasí je po naših krajih, ki bi si prav lahko opomogle, ako ki znale s svilorejo se pečati. — Potreboval sem pri nekem zidanji veliko lesa, in skoraj ves svoj les sem posekal. Da bi precej drug les rastle, zasadil sem mlade smrekice. Vedel sem, da meni ne bodo prinašale dobička, temuč še le mojemu nasledniku, hotel sem pa v tem pokazati, da naj bi ljudje precej mlada drevesca posadili tam, kjer stara posekajo; pa kaj se mi je zopet zgodilo? Hudobneži so mi skoraj do čistega smrekice uničili. Da, na ta način jenja ves napredek.

G. P. Borštnik: Pri nas bi se ne odgojila mlada drevesca, ako bi se tudi zasajala, ker bi koze verbove pogrizle, in potem bi le

germovje rastlo. Ako bi se hotli gojzdi zasajati, moralo bi se prepovedati koze imeti.

G. J. Juvan: Z družnimi močmi se more kaj storiti. Tudi kmetje naj bi se tedaj združili. Kmetijske družbe so že osnovane, tedaj družega ne manjka, kakor da kmetje k nji pristopajo. Toda koliko kmetov pa vé za te družbe? koliko jih vé, da je tudi v Beli Krajini podružnica kmetijske družbe? Gotovo malo, še manj jih pa vé namen teh družeb. Učitelji tedaj, kateri hočejo kmetijstvo pospeševati, naj občinjanom o tej družbi in njeni podružnici kaj več povedo. Ako bi imela družba več udov, lože bi si orodja, semena, posebno dobra plemena za živinorejo itd. kupovala in kmetom pošiljala. Dobri rokodelci bi se vadili orodje delati, ktero bi se jim naj pripravniše zdelo. Želeti je posebno dobrih plugov, kajti s sedanjimi kaj težko in slabo orjejo; v vsak plug so po štirji voli vpreženi, in potem se še naj manj po trije ljudje zraven dolgočasijo; z novimi plugi pa lahko en sam človek orje. Kmet hoče vsako reč popred poskusiti, potem si jo še le omisli. Za kmeta je, se vé da preveč, toliko letne društvenine plačevati, toda upati je, da bi jih c. kr. družba za znižano društvenino sprejemala, ako bi se jih veliko vpisalo. Kmetijska družba bi tedaj za povzdigo kmetijstva lahko veliko storila, naj prvo je pa potreba, da društvenino za kmete zniža, in prošnjo za to naj bi poslale vse podružnice c. kr. družbi v Ljubljano.

G. P. Borštnik: Kmetje o pravem času ne kosé ali ne sečejo. Oni pravijo, da se takrat kosí, ko je trava zrela, namreč ko cvetice odcvetó in bilke začénjajo rumeneti. Takrat je pa že naj manj polovico redivne moči trava zgubila. Košnje naj boljši čas je, ko trava ravno naj lepše cvetè. O tem naj bi se nevedni kmetje podučevali, da si bodo bolj tečne kermé pripravljali.

G. M. Stanonik: Pri nas sta dva fantička z žveplenimi klinčki zažgala suho resjè. Posestnik je prišel mene prosit, da bi ju za to kaznoval. Rečem mu, naj gre rajše k njunim staršem, oni so premožni, mu bodo že škodo poplačali. Ali glejte — posestniku se ni škoda storila, kajti tam na pogorišču je zrastla naj lepša trava, in sedaj že poljanci sami požigajo resjè.

Pervosednik: Mislim, da smo danes že dovolj o kmetijstvu govorili. Ta stvar je sicer važna, lahko bi se tedne in mesece o njej pomenkovali, vendar jenjajmo o tem, ker pridejo še druge reči na dnevni red. Drugi predmet, ki ima priti na dnevni red, je telovadba v ljudski šoli. Kaže naj se tudi praktično, kako se dá v šolski izbi o telovadbi podučevati. O tem je hotel prvi govoriti g. L. Kožuh. Kakor pa vidite, ni ga danes tukaj, gotovo so ga važni vzroki zadržali, da se ni mogel zbora vdeležiti.

G. J. Schiller (po nemški): Ministerski ukaz bogočastja in nauka z ukazom 26. jan. l. 1868. ukazuje, da naj se že po ljudskih šolah telovadi. Ker pa niso vsi učitelji zmožni, da bi znali v tem nauku podučevati, ker se sami niso vadili in učili, torej bo skoraj gotovo c. kr. vlada sklenila, da hoče vsako leto o počitnicah nekaj učiteljev v glavno mesto na deželne stroške sklicati, da se

bodo učili telovaditi. To bi pa deželo, kakor tudi učitelje, ki bivajo daleč od gl. mesta Ljubljane, preveč stalo, in jaz sem prepričan, da bi se marsikteri nas rajše tukaj domá vadil, ko pa za več časa od doma šel, posebno tisti, ki imajo družinico. — Mislim tedaj, da bi bilo marsikteremu vstreženo, ako bi mi tukaj za se v našem šolskem okraji, kjer je že učiteljsko društvo osnovano, tudi šolo za telovadbo ustanovili, posebno, ker sta dva med nami o telovadbi precej izurjena, ktera bi lahko potem druge vadila. C. kr. vladi bi bilo naše početje gotovo všeč in tedaj tudi upam, da bi nas o tej reči rada podpirala. Da se pa o telovadbi bolj izurimo, potrebujemo precej orodja, ktereга si sami ne moremo kupiti, torej predlagam: „Odbor učiteljskega društva v Černomlji naj pošlje v Metliko sl. oskerbništvu viteškega reda prošnjo, da bi za omenjeno telovadnico podarilo ali saj za znižano ceno dalo potrebnega lesa; sl. oskerbništvu rudarskega društva v Gradacu za potrebno železo, da bi ga dalo ali zastonj, ali saj za znižano ceno, in mestnima občinama Metlike in Černomlja za druge stroške.

Sprejme se ta predlog s pristavkom, da naj se namesto znižane cene postavi: zastonj.

G. J. Schiller: Korist telovadbe je tako vsakemu znana; tedaj bom le še pokazal, koliko in kako se more v šolski izbi telovaditi. (Kaže djanjsko.)

Na dnevnem redu je bil še pogovor o Praprotnikovi „Slovnici“, toda, ker je čas že potekel, se ta razgovor odloži za drugo sejo, in zbor se konča.

Iz Teržiča smo dobili obširen odgovor na g. „Resnicoljubovo“ zavernitev, v katerem g. „Poročevalec“ pravi, da ni tako hudo mislil, ko je popisovaje uč. zbor mimo grede izustil nekatere zbadljive — pa resnične opombice, — o kterih ga tudi g. „Resnicoljub“ ni kaj spreobrn timeril. Prostora nam manjka, da bi take krajne zadeve obširneje obravnavali; „Tov.“ še z drugimi bolj važnimi spisi ne more priti na versto; prosimo tedaj: G. „Por.“, ne bodite zavoljo tega hudi!

Vredn.

Iz Podratitovca. (Poslano.) Ker po nekih zunaj uč. zbora izustenih besedah sodim, da je berž ko ne g. „Resnicoljub“ iz Škofje-loke v svojem dopisu v zadnjem listu „Tovarša“ na str. 190. z besedami: „Če se je ravno g. poročevalec (in z njim morebiti še en gospod) dolgočasil itd.“ — tudi po meni udariti hotel, ga vljudno poprosim, naj ostane drugi pot v svojih dopisih tudi on pri tem, kar drugim svetuje, namreč „pri reči“, naj ne sodi nikogar krivo, ter ne pika sobratov, ki mu nič žalega nočejo. Dobro vem, da lastna hvala nikogar ne odlikuje; toliko pa vender mislim, da smem povedati, da do sedaj me višje šolske oblasti niso poznale kot takega, ki se k učiteljskim zborom hodi dolgočasil. — Brez zamere! Podratitovski.

Iz Ljubljane. (Vabilo.) Moje „serbske, hervatske in slovenske pesmi“ (op. 5.) se že tiskajo, in bojo do konca tega meseca gotove. V tem zvezku so sledeče pesmi: 1. „Sablja moja“ za glasovir in moški zbor; 2. „Uzor“, samospjev s spremljevanjem glasovira; 3. „Domočutstvo“, moški zbor.

Prosim svoje prijatelje in znance in vse ljubitelje narodne umetnosti, naj se potrudijo tudi naročnikov nabirati. Na vsakih 5 eksemplarov dajem enega po verhu. Cena je 1 gl. Denar se pošlje naprej ali po poštnem povzetju (Postnachnahme).

Na svetlo prišle so moje „serbske, hervatske in slovenske pesmi“ (op. 4) in sicer: 1. Slavenska himna; 2. Onam' onamo; 3. Moja ladja; 4. Što čutiš; 5. Oj kerčmar, čaše amo; 6. Bogovi silni; 7. Beše jedno zlatno doba. Cena temu zvezku je 2 gold. Kdor vzame 5 eksemplarov, dobi enega po verhu.

Davorin Jenko.

Praga Václavské náměstí Nr. 13 u zlaté husi.

— V gospodarsko šolo na Dunaj in v Gradec pojde toliko-le učiteljev: iz spodnje Avstrije 12, iz Salcburškega 6, iz Tirolskega 20, iz Marskega 40, iz Šlezije 10, iz Bukovine 6, iz Štajerskega 20, iz Koroškega 10, iz Kranjskega 8, iz Primorskega 6, iz Dalmacije 6.

— Pri 19. nemškem uč. zboru na Dunaju je bilo 4983 vdeleževalcev. Darila za ta zbor so znesla vkup 14.000 gold.

— Po naj novejših novicah bode menda zopet Stremayr minister za bogočastje in uk. Bog daj naši toliko terpeči Avstriji vendar enkrat že nemoten ljubi mir!

— V založbi Češko - Tilla ste ravnokar prišli na svetlo dve „Tantum ergo“ za sopran in alt (ali tenor in bas) in za orgle, ki jih je zložil slavni skladavec g. Anton Nēdved, in jih je poklonil preč. g. proštu in deželnemu šolskemu nadzorniku dr. Ant. Jarcu. V tem novem delu, kakor v prejšnjih njegovih, veje krasen, resen in častljiv cerkveni duh, ki človeško serce povzdiguje k Onemu, pred katerim se uklanjajo vsa kolena na svetu in v nebesih. Izpeljava je prav lahka. To krasno delo živo priporočamo tedaj vsem mestnim in vaškim orglavcem. Cena temu zvezku (op. 19) je 35 kr.

Po posebni dobroti g. skladatelja dobivajo vsi p. n. g. g. naročniki „Uč. Tov.“ ta zvezek po znižani ceni za 20 kr., za kar se mu „Tov.“ vredništvo priserčno zahvaljuje.

Vabilo

na naročbo „Učiteljskega Tovarša“ za II. polovico tega tečaja.

Vljudno prosimo vse p. n. g. g. naročnike, ki so „Tov.“ le za pol leta naročili, da bi sedaj naročnino doplačali. Želimo pa tudi, da bi se k „Tovaršu“ zbralo še mnogo novih tovaršev, da bi bil čedalje krepkeji, in da bi vedno bolj služil sedanjim velikim potrebam domačega šolstva. Slovenski učitelji in šolski prijatelji, podpirajte edini domači šolski list!

Vredništvo in založništvo.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milič